

У розділі 1 «Рух коштів внаслідок операційної діяльності» за прямим методом кількість основних статей значно скоротилась, однак у додаткових – крім статей, які були в попередній звітній формі, додалися надходження від операційної оренди, отримання роялті, авторських прав. У цьому ж розділі надходження та видатки, що пов'язані з векселями, відобразатимуться в складі інших надходжень та видатків.

Структура розділів 2 «Рух коштів внаслідок інвестиційної діяльності» та 3 «Рух коштів внаслідок фінансової діяльності» за прямим та непрямим методом не відрізняється [1].

Таким чином, відповідно до прийнятих змін, у фінансовій звітності більшість об'єктів обліку показується узагальнено в певній групі однорідних об'єктів. Для їх деталізації у додатку 3 до НП(С) БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» передбачено перелік додаткових статей фінансової звітності, які можуть їх деталізувати, однак для цього інформація в цих статтях повинна бути істотною. У Наказі про облікову політику необхідно вказувати величину істотності за окремими об'єктами обліку [1].

ЛІТЕРАТУРА

1. Воськало В. І. Економіка, планування та управління в галузях / В. І. Воськало // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.10
2. Лега О. В. Відображення інформації про розрахунки з постачальниками та підрядниками у фінансовій звітності / О. В. Лега // Міжнародний збірник наукових праць. – 2013. – Випуск 1
3. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності від 28 бер. 2013 р. № 433 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07 лют. 2013 р. № 73 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
5. Секіріна Н. В. Аналіз змін у структурі фінансової звітності в умовах переходу України на МСФЗ [Електронний ресурс] / Н. В. Секіріна // Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського – Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/konfer31.pdf>

*А. С. Ложешник,
аспірант III року навчання кафедри історії України,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова*

ОРЕНДА ЗЕМЛІ В СТАРШИНСЬКИХ МАЄТНОСТЯХ

З приєднанням Південної України до складу Російської імперії завдяки сприятливій політиці влади прискорився процес заселення та господарчого освоєння краю. Не останнє місце у ньому відіграла старшина Південноукраїнських козацьких формувань, створених на цих теренах, яка засновувала нові села та обробляла надані їй землі. Частина старшини, зосередивши у своїх руках значні земельні угіддя і велику кількість худоби, була не в змозі обробляти їх через трирічну відсутність у своїх господарствах, нерідко здавала основну

частину своїх земель в оренду безземельному і малоземельному населенню [1, спр. 87, арк. 101; спр. 89, арк. 13; спр. 96, арк. 47; спр. 111, арк. 14; спр. 113, арк. 29, 41] (здебільшого з числа збіднілих козаків). Іншою причиною здачі земель в оренду була можливість, поряд із землеробством, займатись сільськогосподарськими промислами [2, с. 679]. До питання оренди землі в своїх працях зверталися Короленко П. П., [3] Дмитренко І., [4] Анцупов І. А., [5] Хіоні І. А., [6] Бачинська О. А [7, с. 214 – 125]. Але комплексного дослідження цієї проблеми ще не було. Тому в даній статті хочеться детальніше зупинитись на висвітленні оренди землі на території Південноукраїнських формувань.

Оренда землі в другій половині ХІХ ст. була досить вигідною справою як для війська і його старшини, так і для станиць. Так, від оренди своєї строкової ділянки старшина могла отримувати значні прибутки. Наприклад, щорічні прибутки від оренди запасних військових земель знаходились на другому місці після горілчаного відкупу. Зокрема, у 1857 р. до скарбниці Азовського війська за оренду запасної землі надійшло 2.768 карбованців 64 копійки, а в 1859 р., з 1 січня до 1 липня, прибуток становив 1.244 карбованці 22 копійки [8, арк. 1]. Оренда кожної десятини в 50-х рр. ХІХ ст. давала прибуток до 3-х карбованців сріблом [9, арк. 11]. Висока ціна орендованої землі на території війська була пов'язана з близьким розташуванням до морських портів Бердянська та Маріуполя.

Але не завжди орендування військових земель отримувало схвалення козаків. Так, наприклад, у 1833 р. козаки колективно виступили проти рішення отамана Азовського війська Й. Гладкого здавати в оренду найкращі військові землі і послали дві скарги до канцелярії Новоросійського генерал-губернатора. Й. Гладкий розцінив їхні дії як бунтарство, як виступ проти його влади у війську. Був навіть складений список «бунтарів», яких під конвоєм відправили до Херсону «для особистих пояснень» генерал-губернатору. Якщо врахувати, що першу скаргу підписало 138 чоловік, а другу – 190, то заспокоювати довелося значну частину населення Азовського формування. З Херсона «бунтарі вже повернулися заспокоєними» і не виказували бажання надалі супротивитися розпорядженням наказного отамана [10, с. 346].

Іноді через неправильне оформлення земельних ділянок та задачу їх в оренду виникали між старшиною та козаками судові процеси, які тривали багато років. Так, у Дунайському війську такий процес тривав 25 років (1835 – 1860 рр.), і закінчився не на користь козаків. 25 грудня 1835 р. начальник Дунайського війська підполковник Зверев звернувся з рапортом до Бессарабського губернатора Федорова з проханням призначити слідство з приводу невідведення станиці Акмангит і хуторові Михайлівка доданої 1829 р. з ділянок № 60 і 61 землі загальною площею 5.584 десятини. Губернатор доручив справу Аккерманському судді Снежкову. Військо представляв хорунжий Негрескул.

Через деякий час Херсонський і Бессарабський генерал-губернатор наказав Федорову призначити «нейтральну комісію», в зв'язку із нововідкритими фактами: виявилось, що Снежков здавав зазначену землю в оренду приватним особам, тому тепер навмисно зволікав дану справу і вона ніяк не могла зрушити з місця.

27 травня 1836 р. на прискорення справи наполягав отаман Дунайського війська полковник С. Василевський, призначивши до Комісії від війська начальника станиці Акмангит станичного отамана зауряд-хорунжого Мунтянова.

Його підтримав генерал-губернатор М. С. Воронцов, доручивши справу засідателю Леовського повітового суду титулярному радникові Платонову, який з 1 по 21 лютого 1837 р. перебував у станиці Акмангит, але з'ясувати суть справи так і не зумів. Тоді він зібрав письмові свідчення колишнього Леовського, а тепер Акерманського повітового землеміра Ф. М. Будераського; Бессарабського обласного землеміра; Акерманського повітового земського суду; засідателя цього суду Копейкіна; його прикажчика Недоперюка; начальника станиці Акмангит зауряд-хорунжого Толмачевського та інших.

Зі свідчень виявилось, що Височайше пожалувана дійсному статському радникові Г. Каліархі земля в розмірі 6.000 десятин (ділянка № 59) була розмежована комісією Бессарабської зйомки ще у 20-ті роки таким чином, що вся вода знаходилася в Каліархі, залишаючи сусідні ділянки безводними. Бессарабська казенна палата, бажаючи виправити ситуацію, опираючись на указ від 19 квітня 1830 р. запропонувала поміняти межі: із ділянки № 59 примежувати 2.130 десятин до ділянки № 61; взамін із ділянки № 60 до ділянки № 59 примежувати 2.261 десятину; решту ділянки № 60 поділити на дві частини: 1.396 десятин передати до станиці Акмангит, а другу частину примежувати до казенної ділянки № 63 (майбутнє Буртове), при цьому ділянка № 60 повністю ліквідовувалася; із ділянки № 61 domeжувати хуторові Михайлівка 2.144 десятини. Керуючись вказівками казенної палати, землемір Будераський у грудні 1830 р. поміняв межі в натурі, а представник Акерманського суду «забув» їх формально ввести у володіння відповідних власників.

Таким чином, упродовж кількох років Акерманський суд володів ділянками № 60 і 61, здаючи, за словами його представників, прибуток до казни, а в 1833 – 1838 рр. здавав землю в оренду дворянинові К. Баласу, який переуступив її надвірній радниці Наверновій. Зять останньої, Копейкін, засідатель Акерманського суду, став фактичним розпорядником земель. Своє «право» він здійснював через прикажчика Кирила Недоперюка із Шаганів, який здавав землі десятинщикам і кишларам, а з акмангитських козаків, таких як Купріян Палійчук, Микола Чернієнко, Григорій Москаленко, Іван Чернобай, Григорій Маланчук, Ілько Стогнієнко, Прокіп Лисецький, Федір Лисецький, Іван Лоза та інших, за косіння сіна фактично на їхній землі, брав гроші. Вину Якова Копейкіна доводив у 1839 р. акерманський купець третьої гільдії Кучурка, який пред'явив черговій комісії розписку про передачу останньому частини землі з ділянки № 60 по Сариярській балці для випасу табуна і скотини. Провина Копейкіна була безперечною, і лише кланова солідарність офіцерів не дозволяла визнати очевидне. [11, арк. 16 – 20].

Знаменно, що право володіння населеними земельними ділянками – виключно дворянський привілей – надавався козацькій старшині незалежно від наявності обер-офіцерського чинів, тобто формальної підстави дворянського звання, встановленої Табелем про ранги.

Таким чином, оренда старшиною землі стала одним з факторів, який сприяв у найкоротші строки заселити та освоїти землі Південної України. Як і у випадку з інкорпорацією до складу російського дворянства шляхти Лівобережної України, дозволяючи оренду, уряд пішов на фактичне визнання за козацькою старшиною

прав та привілеїв російського дворянства, перш за все права володіння населеними маєтками та права брати участь у дворянському самоуправлінні.

ЛІТЕРАТУРА

1. ФДАОО в Ізмаїлі, ф. 755, оп. 1, спр. 87, арк. 101; спр. 89, арк. 13; спр. 96, арк. 47; спр. 111, арк. 14; спр. 113, арк. 29, 41
2. Бурьянов А. Историко-статистическое описание церкви и прихода селения Волонтировки, бывшей казачьей станицы Аккерманского уезда. / Бурьянов А. // Кишинёвские епархиальные ведомости, 1877 г. – № 16.
3. Короленко П.П. Предки кубанских казаков на Днепре и на Днестре. / Короленко П. П. – Екатеринбург, 1900
4. Дмитренко И. Сборник материалов по истории Кубанского казачьего войска. – Т. III: Войско верных Черноморских казаков: 1787–1795 гг. / Дмитренко И. – СПб.: Типография штаба отдельного корпуса жандармерии, 1896
5. Анцупов И. А. Казачество российское между Бугом и Дунаем. / И. А. Анцупов – Кишинев, 2000.
6. Хиони И. А. Бугские казаки и их борьба против феодально-крепостнического гнета (посл. четв. XVIII – перв. четв. XIX вв.): Дисертация кандидата исторических наук / И. А. Хиони. – Одесса, 1973
7. Бачинська О. Козацтво в «після козацьку» добу української історії. / Олена Бачинська. – Одеса: Астропринт, 2011.
8. РДВІА, ф. 405, оп 6, спр. 425
9. РДВІА, ф. 877, оп. 1, спр. 148
10. Василенко В. Из народных воспоминаний об О.М.Гладком и возвратившихся с ним запорожцах. / Василенко В. // Киевская старина, 1885. – № 5
11. РДВІА, ф. 877, оп. 1, спр. 148

*А. В. Мануїлова,
студентка IV курсу,
Національний університет харчових технологій*

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Світовий досвід свідчить, що визначальним фактором успішного функціонування будь-якого підприємства є його здатність до ведення інноваційної діяльності. Лише за умови досягнення високого рівня інноваційної активності підприємств економіка країни може зайняти гідне місце у світовому процесі економічного розвитку, оскільки саме інновації забезпечують конкурентоспроможність економіки на всіх ієрархічних рівнях.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню проблем інновацій та інноваційної діяльності підприємств присвячено багато праць зарубіжних та вітчизняних вчених, зокрема Й. Шумпетера, М. Хучек, Б. Санто, О. І. Амоши, Ю.М. Бажала, Л. М. Борщ, М. П. Денисенка, А. П. Гайдуцького, А. С. Гальчинського, С. В. Герасимова, Н. В. Краснокутської, Н. Б. Кирич, І. І. Лукінова, А. А. Пересади, Я. В. Риженка, О. М. Собко, Р. А. Фатхутдінова, В. Г. Федоренко, Л.І. Федулової та ін.